

Lomy u Rokytky

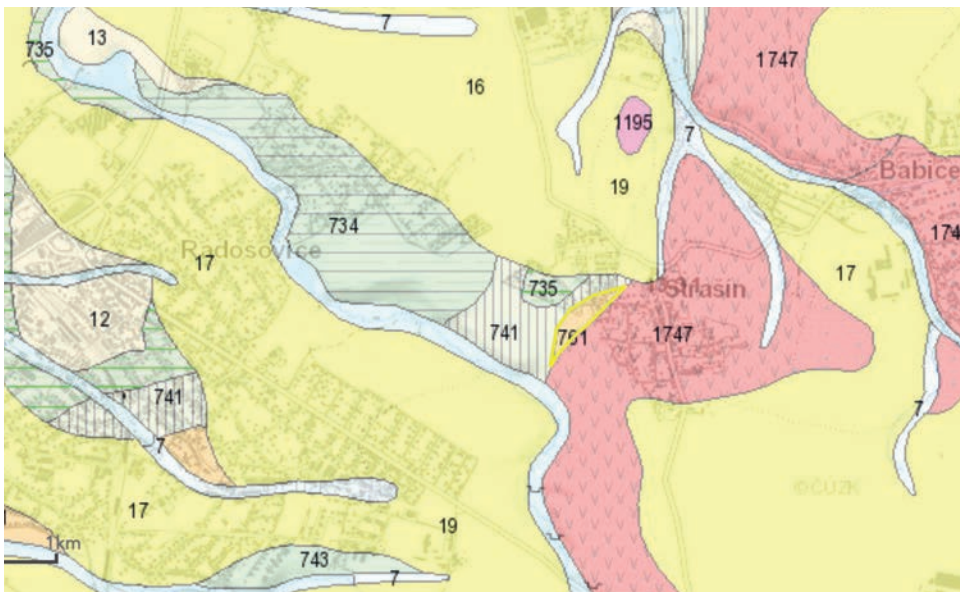

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Prvorepublikové říčanské domy mají podezdívku z říčanské žuly, kterou stavebníci získávali z lomů v okolí. Když se vypravíte po zpevněné cestě od Jurečku podél Rokytky, míjíte menší lomy. Nakonec dojdete k většímu lomu s ohništěm. Žulové balvany v Rokytce dodávají místu přímo horskou výletní atmosféru.

Říčanská žula

Geologická mapa 1:50 000
(zdroj: Česká geologická služba)

Geologické podloží se cestou podél Rokytky mění. Tam, kde se připojuje cyklostezka od Strašína, přecházíme z břidlic na žulu, která je v geologické mapě značena růžovou barvou.

Říčanská žula je vyvřelá hornina pocházející z prvohor. Původně se jednalo o roztavený materiál, který hluboko pod zemským povrchem pomalu tuhnul. Při tomto procesu postupně vznikala okem dobře viditelná zrna jednotlivých minerálů. Jak je možné, že po žule z hlubin Země dnes chodíme? Je tomu tak díky milionům let eroze – svrchní vrstvy hornin se postupně rozpadaly a odnášela je voda, až došlo na odhalení říčanské žuly.

Říčanská žula, jinak řečeno říčanský granit, se v lomu u Rokytky těžila od začátku 19. století do roku 1925. Je z ní postaveno mnoho kamenných podezdí-

Není to ta sousedovic podezdívka, o kterou se tak skvěle čtá můj dědeček?

Říčanská žula s nápadnými zrny tmavé slídy a velkými krystaly živců

vek říčanských vil i správních budov z období první republiky. A nejen to, z tohoto kamene vytěženého v lomu u Louňovic byl dokonce vytesán jeden ze základních kamenů Národního divadla! Právě ten, ve kterém jsou uloženy ve schránce jeho zakládací listiny.

Odborně je zdejší žula popisována jako světlý, porfyrický, muskovito-biotitický granit. To znamená, že je tvořena velkými krystaly (odtud porfyrický) a že obsahuje světlou i tmavou slídu (muskovit i biotit). Zastoupení minerálů je od největšího množství k nejmenšímu: **křemen**, draselný živec **ortoklas** ve stejném poměru se sodno-vápenatými živci **plagioklasy**, tmavá slída **biotit** – kolem 5 %, světlá slída **muskovit**. Pokud byste chtěli nejen o říčanské žule vědět více, například vidět tyto minerály pod polarizačním mikroskopem, rádi vám výbrusy ukážeme během některých akcí v Geoparku Říčany.

Pojďte ven!

Projděte se bosí korytem Rokytky. Je vám příjemné šlapat na břidlicové kamínky, nebo máte radši drobný písek? Který z minerálů říčanské žuly tvoří písek pod vašimi nohama?

A) světlá slída	C) tmavá slída
B) křemen	D) živec

b) křemen

Turmalín v žule

V zarostlém lůmku můžete objevit černý turmalín – skoryl, na který upozorňuje i tabule naučné stezky. Vykytuje se ve zdejší žule ve formě jehličkovitých křehkých struktur. Kromě estetických kvalit je také důležitým zdrojem boru. Tento poměrně vzácný prvek má široké využití od léčby očních chorob až po regulování reakcí v jaderných elektrárnách. Na Říčansku se před rokem 1989 uvažovalo o jeho těžbě, ve Strategickém plánu města je stále uváděna tato oblast jako možný zdroj tohoto prvku.

Vzácnou příměsí v říčanské žule je černý turmalín (skoryl)

Povolit, nebo zakázat?

Hledejte argumenty a diskutujte.

grafitti?

ohniště?

lezecká stěna?

Dvojčata živců

Potok Rokytky je ideální naleziště krystalů živce ortoklasu. Podle obsahu draslíku mají různou barvu – od bílé, přes žlutobílou, šedou až ke krásně růžové. Postupným zvětráváním žuly se krystaly oddělily z horniny a my je tak nyní můžeme nacházet volně v přírodě. Mineralogickou zajímavostí jsou srostlice těchto dvou krystalů označované jako karlovarská dvojčata.

Pokud byste si chtěli nějaké pěkné krystaly najít, zaměřte se na nánosy v korytu Rokytky s hrubě vytříděnou písčitou naplaveninou. Snadno naleznete úlomky krystalů, na kterých budou patrné alespoň některé krystalové plochy. Ideální je zajít se k Rokytkce podívat po větším dešti, kdy je koryto promyté.

Rozdíl mezi krystalem živce a dvěma srostlými krystaly. Vpravo vidíte karlovarské dvojče – srostlé krystaly živce ortoklasu. První vědecké popisy srostlic jsou z Karlovarska, kde jejich pravidelnost fascinovala už Johanna Wolfganga Goetha a Kašpara Mariu Šternberka

Od lomu můžete pokračovat dál směrem k Olivově dětské léčebně a využít dopravu autobusem, nebo se můžete vrátit zpátky k Jurečku.

Pokud není uvedeno jinak, doprovodné snímky pocházejí z archivu Muzea Říčany.